

Nr 101.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt f. d. befattningshavare vid statens vattenfallsverk; given Stockholms slott den 24 februari 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Anders Örne.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 februari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anför:

1:o)

I skrivelse den 29 januari 1921 har vattenfallsstyrelsen till Kungl. Maj:ts prövning hänskjutit frågan om beviljande av understöd åt extra slussvakten Johan Edvin Hallbergs änka och minderåriga barn samt därvid anført i huvudsak följande:

Understöd åt J. E. Hallbergs minderåriga barn.

Hallberg, som vore född den 13 september 1885 och antagits i statens vattenfallsverks tjänst den 1 april 1902, hade avlidit den 27 februari 1920. Han hade under tiden 1 april 1902—16 mars 1903 tjänstgjort såsom besättningspojke å bogserbåt, under tiden 17 mars 1903—14 april 1914 varit anställd såsom diversearbetare och från och med den 15 april 1914 till sin död innehaft befattning såsom extra slussvakt. Hallberg, som i nämnda olika befattningar fullgjort sina åligganden till full belåtenhet, hade vid sin död uppburit en avlöning av 130 kronor för månad jämte dyrtidstillägg, ävensom åtnjutit förmånen av fria uniforms-persedlar.

Vid sin död hade Hallberg efterlämnat änka, Elin Maria Hallberg, född den 18 januari 1892, samt tre minderåriga barn, Erik Gunnar, född den 16 februari 1916, Anna Sofia Elisabet, född den 1 december 1917, och Oskar Vilhelm, född den 6 oktober 1919.

Änkan Hallberg, vilken enligt intyg av ordföranden i stadsfullmäktige i Trollhättan vore medellös, hade hos vattenfallsstyrelsen gjort framställning om pension för sig och sina barn.

Då Hallberg icke varit i tillfälle att genom inträde i någon av staten understödd anstalt bereda underhåll åt sina efterlevande, ansåge sig vattenfallsstyrelsen icke böra ställa sig avvisande mot den av änkan gjorda framställningen, och syntes pensionen skäligen böra bestämmas till 240 kronor för änkan och 60 kronor för vart och ett av barnen, allt för år räknat.

Statskontoret.

Statskontoret har den 12 februari 1921 avgivit infortrat utlåtande i ärendet.

Statskontoret har därvid framhållit, att riksdagen visserligen i några fall beviljat understöd, att utgå av statens vattenfallsverks medel åt änkor efter extra befattningshavare vid Trollhätte kanalverk, men att det i dessa fall alltid varit fråga om änkor, som på grund av framskriden ålder och sjuklighet ej förmått att genom arbete försörja sig. Änkan Hallberg hade däremot ännu icke uppnått 30 års ålder och vore, så vitt handlingarna utvisade, fullt arbetsduglig; och ansåge statskontoret vid sådant förhållande anledning icke föreligga att åt henne söka utverka någon pension. Enär det emellertid av handlingarna måste anses framgå, att änkan Hallberg under barnens minderårighet vore för familjens uppehälle och barnens uppfostran i behov av ekonomiskt understöd, och i betraktande av att slussvakten Hallberg avlidit under anställning i statens tjänst och att hans arbete erhållit gott vitsord, syntes billigheten bjuda, att något understöd bereddades familjen. Detta borde lämpligen lämnas i form av ett bidrag å förslagsvis 100 kronor årligen för vart barn till uppnådd ålder av 18 år.

Kommunikationsverkens lönenämnd.

I infortrat yttrande av den 15 mars 1921 har kommunikationsverkens lönenämnd tillstyrkt, att understöd med av statskontoret föreslaget belopp beviljades ett vart av barnen Hallberg, dock endast till uppnådd ålder av 16 år.

Kungl. Maj:t den 8/9 1921.

Den 8 september 1921 har Kungl. Maj:t tilldelat vart och ett av änkan Hallbergs tre barn en gratifikation av 100 kronor att utgå av statens vattenfallsverks medel.

På grund av vad i ärendet förekommit anser jag mig böra tillstyrka, att årliga understöd tilldelas makarna Hallbergs minderåriga barn. Understöden torde, i enlighet med vad statskontoret föreslagit, böra bestämmas till 100 kronor för vart och ett av barnen, att utgå från och med den 1 januari 1922 intill utgången av det år, under vilket barnet uppnått 18 års ålder.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att vart och ett av avlidne extra slussvakten Johan Edvin Hallbergs omyndiga barn Erik Gunnar, Anna Sofia Elisabet och Oskar Vilhelm må från och med den 1 januari 1922 till och med utgången av det kalenderår, under vilket barnet uppnått 18 års ålder, av statens vattenfallsverks medel uppbära ett årligt understöd av 100 kronor.

2:o)

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har förre arbetaren vid statens vattenfallsverks arbeten vid Trollhättan Anders Falk hemställt att för sin återstående livstid komma i åtnjutande av ett årligt understöd av 450 kronor.

*Understöd
åt A. Falk.*

Av Falks skrivelse och de därvid fogade handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Falk, som är född den 2 september 1858, har under en tid av omkring 27 år tjänat som soldat vid Kungl. Västgöta regemente och därunder såsom intresserad jordbrukare skött det av honom innehavda soldattorpet med sådan skicklighet och nit, att han tilldelats patriotiska sällskapets och hushållningssällskapets medaljer samt två utmärkelser från fonden Johan Lövenskölds minne i Lidköping. När Falk den 3 september 1906 erhöll avsked ur krigstjänsten — med det betyg, att han under tjänstetiden »sig utmärkt väl skickat» — saknade han emellertid möjlighet att förvärva torpet och nödgades således lämna detta sitt »livsverk» och söka sin utkomst på annan väg. Den 23 april 1907 fick Falk anställning som arbetare vid Trollhätte kanal- och vattenverk och har sedermera förtjänat sitt uppehälle såsom diversearbetare och bergsprängare vid kanal- och kraftverksbyggnaderna i Trollhättan samt därunder erhållit synnerligen goda vitsord för såväl uppförande som arbetskunnighet. Allt sedan mitten av februari 1919, då Falk insjuknade i svårartad influensa, har han på grund av dels nämnda sjukdom dels hjärtfel och kronisk muskelreumatism varit oförmögen till arbete. Någon förändring till det bättre i hans hälsotillstånd är enligt läkares utlåtande icke att förvänta.

Vid två tillfällen under sitt arbete vid Trollhätteanläggningarna har Falk varit utsatt för olycksfall och åtnjuter härför ersättning med tillhoppa 81 kronor

ärligen. Falk erhåller härjämte årliga understöd dels från Vadstena krigsmanshuskassa med 100 kronor dels från Invalidhusfonden med 15 kronor samt allmän pension med 151 kronor om året. I övrigt har Falk, bortsett från tillfällig hjälp från sina i Amerika vistande barn, icke några inkomster. En av Falk år 1919 hos vattenfallsstyrelsen gjord framställning om erhållande av pension har avslagits på den grund, att Falk icke uppfyllde de föreskrivna villkoren i fråga om antalet tjänstår vid statens arbetsföretag.

Vattenfalls-
styrelsen.

I infortrat utlåtande av den 12 april 1921 har vattenfallsstyrelsen anfört:

De sjukdomar, varav Falk lede, och vilka orsakat hans nödställda belägenhet, kunde icke hänföras vare sig till de honom under hans anställning hos statens vattenfallsverk övergångna båda olycksfallen, på grund av vilka han uppbure särskild ersättning, eller till hans arbete i övrigt vid verket. Styrelsen måste därför med hänsyn till de konsekvenser, som ett bifall till hans framställning under dessa förhållanden kunde tänkas medföra, ställa sig synnerligen tveksam inför ett tillstyrkande därav. Styrelsen funne emellertid hans långa och väl vitsordade anställning i statens tjänst och hans iråkade nödläge tala för, att staten på något sätt trädde hjälpande emellan. Som Falks tjänstetid som soldat omfattade en tidrymd dubbelt så lång som hans anställningstid hos statens vattenfallsverk, ansåge styrelsen dock, att ett eventuellt understöd icke borde utgå av statens vattenfallsverks medel.

Arméförvalt-
ningens civila
departement.

Arméförvaltningens civila departement har i infortrat utlåtande av den 14 juni 1921 förklarar, att någon förhöjning i de understöd, som Falk åtnjöte från Vadstena krigsmanshuskassa och från Invalidhusfonden, icke författningsenligt kunde påräknas förrän Falk uppnått 67 år samt att departementet icke under sin förvaltning hade några andra kassor eller fonder, från vilka Falk kunde tänkas dessförinnan erhålla ytterligare understöd.

Statskontoret.

I infortrat utlåtande av den 4 november 1921 har statskontoret anfört, bland annat, följande:

»Statskontoret får erinra, att vid beräkning av pension åt statsanställda personer hänsyn plägar tagas till hela den sammanlagda tid, de varit anställda i statens tjänst. Sålunda tillerkännes gymnastiklärare, som vid avskedstagandet från gymnastikläraryrket kan tillgodoräkna sig minst 10 tjänstår såsom gymnastiklärare, pension från civilstatens änke- och pupillkassa även om han i egenskap av f. d. officer eller f. d. underofficer åtnjuter pension från arméns pensionskassa.

Enligt kungörelsen den 8 november 1918 angående pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning utgår pension till arbetare, som varit anställd i 25 år, med 450 kronor. Sökanden kan visserligen såsom arbetare endast åberopa en anställningstid av 12 år, men, då han under nära 27 år tjänat såsom soldat, synes det statskontoret skäligt, att sökandens anställning såsom arbetare föranleder, att ytterligare under-

stöd av statsmedel beredes honom. Med hänsyn till sökanden tillkommande understöd av allmänna medel torde ett ytterligare understöd emellertid icke böra utgå med högre belopp än 100 kronor, vilket understödsbelopp dock, då ansökning om erhållande av understöd till vederbörande myndighet ingivits vid tiden för avskedstagandet, torde böra beräknas från och med månaden näst efter den, vari sökanden erhöll avsked.»

I betraktande av Falks långa och synnerligen väl vitsordade arbete anser jag mig böra tillstyrka, att staten träder hjälpende emellan i hans nuvarande nödläge på det sätt, att Falk, i enlighet med vad statskontoret föreslagit, tillerkännes ett årligt understöd av 100 kronor. Understödsbeloppet torde böra utgå från det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre arbetaren vid statens vattenfallsverks arbeten i Trollhättan Anders Falk må från och med månaden näst efter den, under vilken han erhöll avsked som arbetare vid nämnda arbeten, under sin återstående livstid åtnjuta ett årligt understöd av 100 kronor, att utgå av det under elfte huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning.

Till vad departementschefen under punkterna 1:o) och 2:o) hemställt, vari statsrådets övriga ledamöter instämna, behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Adelgren.